

«ՍԵՎԱՆԻ ԽԱՐՈՎՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ԱՎԱԳ ԴՊՐՈՑ»

**ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ
ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ
ԴԱՍԸՆԹԱՑ 2022**

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

ԹԵՄԱ- ԱՌԱԿԻ ՈՒՍՈՒՑՈՒՄԸ ՏԱՐՐԱԿԱՆ ԴԱՍԱՐԱՆՆԵՐՈՒՄ ՏՀՏ
ԳՈՐԾԻՔԱԿԱԶՄԻ ՕԳՆՈՒԹՅԱՄԲ

ԱՌԱՐԿԱ- ԴԱՍՎԱՐ

ՀԵՂԻՆԱԿ- ԳԱՅԱՆԵ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆ- «ՀՀ ԳԵՂԱՐՔՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶԻ
ՃԱՄԲԱՐԱԿԻ Մ.ՔՈՉԱՐՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ԹԻՎ 2 ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑ»

ՊՈԱԿ

Բովանդակություն

1. Ներածություն -----	3
2. Առակի ուսուցումը տարրական դասարաններում SՀS գործիքակազմի օգնությամբ:-----	4
3. Եզրակացություն-----	15
4. Օգտագործած գրականության ցանկ-----	16

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Հնագույն ժամանակներից ժողովուրդն ստեղծել է գեղարվեստական խոսքի կատարյալ նմուշներ՝ հեքիաթներ, շուտասելուկներ, առածներ, ասացվածքներ, որոնք էական նշանակություն են ունեցել երեխաների բարոյական դաստիարակության ասպարեզում:

Տարրական դպրոցում սկսած առաջին դասարանից ուսուցանվում են ժողովրդական բանահյուսության նմուշներ: Մակայն առակի ուսուցումն առանձնահատուկ տեղ ու դեր ունի մայրենիի դասընթացում, քանզի անգնահատելի է առակի թե՛ ուսուցողական և թե՛ դաստիարակչական նշանակությունը:

Առակը խրատական բնույթի փոքրածավալ գեղարվեստական ստեղծագործություն: Առաջացել է ժողովրդական բանահյուսության մեջ, հետե սկսել է մշակվել առակագիր գրողների կողմից:

Առակը ունի այլաբանական իմաստ և բարոյախրատական բովանդակություն:

Առակը բաղկացած է 2 մասից՝ սյուժեից և բարոյախոսությունից: Սյուժեն դեպքերն ու իրողություններն են, իսկ բարոյախոսությունը՝ առաւ սկզբում կամ վերջում արտահայտված եզրակացությունը:

Աշխատանքի նպատակն է, թե ինչպես են դասավանդվում առակները և ինչ դեր ունեն դրանք սովորողի ուսումնական գործընթացի զարգացման և գիտելիքների ձևավորման վրա:

Առակների ուսուցողական արժեքն անվիճելի է, քանզի այն, ինչ ուզում ենք հասկանալի ու իրագործելի դարձնել երեխայի համար կարող ենք իրականացնել հենց առակում առկա բարոյախոսության միջոցով:

Այսպիսով առակների դասավանդումը տարրական դասարաններում երբեք չի կորցնում իր բուն նպատակը՝ դաստիարակել բարոյական բարձր արժեքային համակարգ ունեցող սերունդ, երեխայի մոտ վերացնել բնավորության վատ գծերն ու թերությունները, ընդլայնել աշխարհաճանաչողական գիտելիքները: Առակների միջոցով զարգանում է նաև աշակերտների ընթերցասիրությունը, կարդալու որակական հատկանիշները:

Առակի ուսուցումը տարրական դասարաններում SՀS

գործիքակազմի օգնությամբ:

Առակներում հանդես են գալիս ինչպես մարդիկ, այնպես էլ կենդանիներ, բույսեր...

Նրանց միջոցով ծաղրվում են մարդկային վատ սովորությունները, գովաբանվում՝ առաքինությունները: Այլաբանորեն գործածվելով շատ կենդանիների վերածվել են խորհրդանիշների, օրինակ առյուծը՝ քաջության, հզորության, աղվեսը՝ խորամանկության...

Առակներն այլաբանորեն, ոչ ուղղակի կերպով աշակերտ ընթերցողներին բարոյական խրատ են ուղղում՝ դաստիարակելով խոհեմություն, ազնվություն, արդարություն, աշխատասիրություն, համեստություն:

Առակների միջոցով է, որ կրտսեր դպրոցականը ընկալում է մայրենի լեզվի բարձրարժեքությունը (<<Ճայր և սագը>> Մխիթար Գոշ), (<<Անտառն ու քամին >> Հրաչիկ Սևոյան) և այլն:

Երեխան հասկանում է, որ առակի հերոս կենդանիները բնության երևույթները կերպարանափոխված մարդիկ են: Շատ ավելի դյուրըմբռնելի ու պարզ է դառնում առակի հիմնական մտքի վերհանումը աշակերտների կողմից:

Առակների ուսուցողական արժեքն անվիճելի է, քանզի այն, ինչ ուզում ենք հասկանալի ու իրագործելի դարձնել երեխայի համար կարող ենք իրականացնել հենց առակում առկա բարոյախոսության միջոցով:

Այսպիսով առակների դասավանդումը տարրական դասարաններում երբեք չի կորցնում իր բուն նպատակը՝ դաստիարակել բարոյական բարձր արժեքային համակարգ ունեցող սերունդ, երեխայի մոտ վերացնել բնավորության վատ գծերն ու թերությունները, ընդլայնել աշխարհաճանաչողական գիտելիքները: Առակների միջոցով զարգանում է նաև աշակերտների ընթերցասիրությունը, կարդալու որակական հատկանիշները:

Ուստի տեղին է նշել, որ ավելի լավ կլինեք մայրենիի ընթերցարաններում ընդգրկել շատ ավելի լայն և ընդգրկուն թեմատիկ շարք՝ դասական գրականության, ինչպես նաև նոր ժամանակների առակների նմուշների ներառմամբ:

Աստվածաշնչյան առակների դաստիարակող էությունը, դերն ու նշանակությունը եղել և մնում է ողջ քրիստոնյաների հավատքի հիմքը, ինչպես Հիսուսն էր

անուղղակիորեն խրատում իրեն լսող և հետևող ժողովրդին՝ մեջբերելով առակներ: Ահա թե ինչու նոր սերնդին ևս պետք է առաջնորդել, ուղղորդել և բարոյապես դաստիարակել առակի բարձրարժեք և խորիմաստ նմուշներով, որոնք դեռ դարեր կպահպանեն իրենց ժամանակի թարմությունն ու դիպուկությունը:

Առակը ուսուցողական, բարոյախրատական, դաստիարակչական բնույթի փոքրածավալ գրական գեղարվեստական ստեղծագործություն է: Այն ունի բազմադարյա պատմություն:

Տարրական դասարաններում առակի ուսուցման ընթացքում անհրաժեշտ է նկատառել հետևյալ նրբությունները.

1. Նպատակահարմար չէ աշակերտներին անմիջապես <<հրամցնել>> առակի այլաբանական և փոխաբերական իմաստները, սովորողն ինքը պետք է կարողանա բացահայտել և վերլուծել առակի բարոյախրատական ուղղվածությունը, հասկանալ թե առակի մեջ որն է իրականը և որը՝ երևակայականը:
2. Բարոյախրատական իմաստի բացահայտումից հետո ցանկալի է համապատասխան խորհուրդ ունեցող առածների և ասացվածքների միջոցով ամրակայել սովորողների գիտելիքները:
3. Հարկավոր է ոչ միայն դերերով կարդալ առակը, այլ բեմականացնել նրա բովանդակային հատվածները:

Հնում <<առակ>> բառը նշանակել է նաև խրատ, իմաստություն:

Առակների առաջին հայտնի հեղինակը հույն Եզոպոսն է: Առակներով հարուստ է նաև հին հնդկական գրականությունը: Արևելյան ժողովուրդների մեջ տարածված են եղել Խիկար Իմաստունի առակները:

XI-XIII դարերում ձևավորվել է հայ ինքնուրույն առակագրություն: Մեծ ժողովրդականություն են վայելել Մխիթար Գոշի և Վարդան Այգեկցու առակները: Վարդան Այգեկցու անունով պահպանվել են առակների ժողովածուներ, որոնցից ամենահայտնին <<Աղվեսագիրքն>> է (նկարահանվել է մուլտֆիլմ 1975թ.) : Ահա <<Իմաստուն զինվորը>> առակը <<Աղվեսագրքից>>:

Մի ոմն իմաստուն զինվոր պատերազմ էր գնում, և նա երկու ոտքով կաղ էր: Եվ զինվորներից մեկը նրան ասաց. <<Ով ողորմելի, ու՞ր ես գնում: Քեզ իսկույն կսպանեն,

որովհետև փախչել չես կարող>>: Եվ նա ասաց. «Ով անմիտ, ես չեմ գնում պատերազմ փախչելու, այլ կանգնելու, կռվելու և հաղթելու>>: Առակներն այժմ էլ պատմվում և պահպանվում են ժողովրդի մեջ:

Գոշի առակների նյութը հիմնականում հասարակական և կենցաղային խնդիրներ են: Գոշի առակների ուսուցումը հենց այս կարևոր առանձնահատուկ թեմաների փոխանցումն է մատաղ սերնդին: Մի շարք առակներում երևում է հասարակական շերտավորումը և սոցիալական պայքարի առկայությունը: Առակներում Մխիթար Գոշը կենտրոնացած ուժեղ պետականության գաղափարն է արծարծում:

Առակների ուսուցման ժամանակ հարկավոր է ուսուցչի կողմից հստակ մեկնաբանվի յուրաքանչյուր միտքը իր արտահայտած իմաստով, քանզի այն կարող է երբեմն ստանալ ոչ ճիշտ ընկալում, քանզի առակն ինքնին խոհախրատական և փիլիսոփայական միտք է իրենից ենթադրում:

Առակների ուսուցման ժամանակ հարկավոր է հստակ տարանջատել բարին չարից, գեղեցիկը տգեղից և կարևորը անկարևորից: Մ. Գոշի առակներն ունեն այնքան իմաստուն մտքեր, որոնք հարկավոր է յուրաքանչյուր աշակերտ իմանա, որպես կյանքի հետագա ճանապարհի ճիշտ ուղի: Մխիթար Գոշի Դատաստանագիրքը հայոց իրականության մեջ մեծ իրադրություն էր:

Առակի ուսուցման ժամանակ հարկավոր է հաշվի առնել մի շարք կարևոր հանգամանքներ: Ուսուցիչը հստակ կերպով պետք է կարողանա տարանջատել հետևյալները.

ՆՊԱՏԱԿԸ՝ սովորողն ընկալի առակի իմաստը, բարոյախոսությունը, տարբերի նրան բնորոշ լեզվաոճական հնարները, տեսնի առակի կարևոր առանձնահատկությունը՝ դաստիարակիչ նշանակությունը, հասկանա խոսքի տրամաբանությունը, կարողանա վերաբերմունք արտահայտել:

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՆՅՈՒԹ - առակը կազմող նախադասություններ՝ գրված առանձին թերթիկների վրա (օրինակներ անտիկ, հայ միջնադարյան և ժամանակակից առակներից) :

ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐ՝ . Վերականգնել առակը

Վերնագրել

Գրել առակի իմաստը (ի՞նչ է սովորեցնում)

Գրել առակի իմաստին համապատասխան առածներ
Հերոսների մեկի անունից պատմել առակը
Նկարագարդել

Յուրաքանչյուր խմբին տրվում է մեկ <<խառնած >> առակ: Առաջին և վերջին առաջադրանքի կատարմանը մասնակցում է ամբողջ խումբը, իսկ մյուսները խմբի ներսում բաժանվում են, կատարումը քննարկում են և ներկայացնում միասին:

ԱՄՓՈՓՈՒՄ

Ի՞նչ է առակը (մեթոդը ԳՈՒՍ)

Աշխատանքը ներակայացնելուց հետո գնահատվում է 2 փուլով:

Առաջին փուլում երեխաները գնահատում են իրենց աշխատանքը.

ա) Աշխատել եմ խմբի հետ

բ) Չեմ շեղվել առաջադրանքը կատարելիս

գ) Օգնել եմ ընկերներիս

Երկրորդ փուլում խմբերը գնահատում են միմյանց:

1. Իրար լսելը

2. Խոսքի հստակ ձևակերպումը

3. Տրամաբանական և ստեղծագործական մոտեցումը

4. Ակտիվությունը

Դասի վերջում կատարվում է անդրադարձ և աշակերտների տպավորությունները.

- Խառնած առակը հետաքրքիր է նրանով, որ սկսում ենք մտածել, թե ինչպես վերականգնենք
- Մեզ ավելի ինքնավստահ ենք զգում
- Ինձ դուր է գալիս խմբով աշխատելը
- Հետաքրքիր է
- Չաշխատողն անգամ հասցնում է ինչ-որ բան անել
- Խմբայինի ժամանակ աշխատում, արտահակտվում ենք բոլորս:

Առակների միջոցով երեխաների մեջ դաստիարակվում են հայրենասիրություն, ազնվություն, աշխատասիրություն, ինչպես նաև ծուլությունը, չարությունը, շահամոլությունը և վախկոտությունը խարազանելու պատրաստակամություն:

Ուսուցողական և դաստիարակչական տեսակետից առակների կրթական արժեքն այսօր էլ բարձր է գնահատվում : Հենց դա է պատճառը, որ տարրական դպրոցում մեծ տեղ է հատկացվում առակներին: Անընդհատ մշակվել և մշակվում են առակները երեխաներին մատուցելու նոր մեթոդներ ու մեթոդական հնարներ, որոնց հիմնական խնդիրը առակի հումորն ու այլաբանական միտքը երեխաների գիտակցությանը հասցնելն է:

<<Կոնիլովի առակները ոչ թե սովորական այլաբանություններ են, այլ բանաստեղծական պատկերներ, փոքրիկ պատմվածքներ>>, գրել է Բելինսկին:

Առակների այս բնորոշումից պարզ երևում է՝ որը կարող է լինել դասավանդման ճիշտ ուղին, որպեսզի չխամրի դրանց գեղարվեստական արժեքը և դաստիարակչական ազդեցությունը:

Ներկայացնեմ Վարդան Այգեկցու << Առյուծն ու մուկը >> առակի մեթոդական շղթան:

1. ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏԱԿԱՆ ԶՐՈՒՅՑ:

Ուսուցիչը հարցով դիմում է աշակերտներին:

Երբևէ որևէ մեկին օգնե՞լ ես: Ինչպե՞ս: Կամ քեզ օգնե՞լ են:

Աշակերտները պատմում են մի քանի դեպքեր, երբ օգնել են շրջապատի մարդկանց և այնպիսի դեպքեր, երբ իրենց են օգնել:

ԽԹԱՆՄԱՆ ՓՈՒԼ

Ուսուցիչ- Ու՞մ կարող ենք համարել լավ ընկեր:

Աշակերտ- Լավ ընկերը, կամ լավ մարդը նա է, ով կարողանում է անհրաժեշտ պահին օգնության դեպք մեկնել իր ընկերոջը և լավ արարքներով փոխհատուցել մարդկանց:

Հանելուկների գուշակման միջոցով աշակերտները կռահում են առակի հերոսներին և նկարագրում նրանց:

Ահ, սարսափն է հազարների,

Գոռ արքան է գազանների:

Առյուծ

Ճստճստան է ու փոքրիկ

Եվ կրծում է ամեն ինչ:

Երբ որ փիսիկ է տեսնում,
Արագ վազում է փախչում:

Մուկ

Ուսուցիչը պատմում է, որ շատ առակագիրներ իրենց առակներում մարդկային լավ ու վատ կողմերը, ներկայացնում են բնության երևույթների, բույսերի ու կենդանիների միջոցով: Վարդան Այգեկցին մեզ է ներկայացնում մի առակ, որի հերոսները ինչպես արդեն դուք գուշակեցիք, առյուծն ու մուկն են: Դե եկեք տեսնենք, թե ինչի՞ մասին է առակը, և ի՞նչ է ուսուցանում այն:

ԻՄԱՍՏԻ ԸՆԿԱԼՄԱՆ ՓՈԻԼ

Առակի ընթերցում հատված առ հատված:

Առակի ամբողջական ընթերցում:

ԲԱՌԱՅԻՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Աղաչել- խնդրել, աղերսել
ցանց- թակարդ, ոստայն

ՈՒՂՂԱԳՐԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

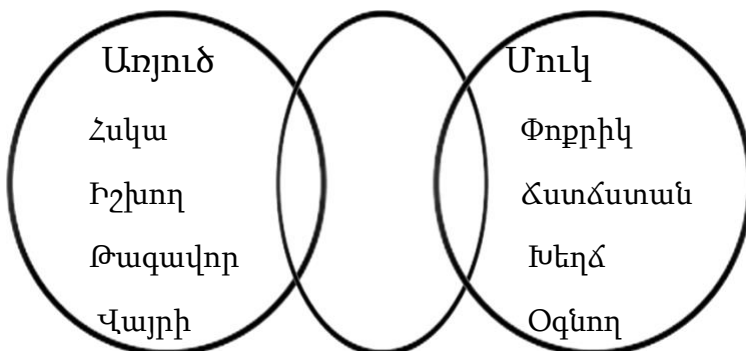
Առյուծ, բարձրանալ, զարթնել, օգնել:

Տեքստի բաժանում տրամաբանական ամբողջություն ներկայացնող հատվածները:

Առակը բաժանում են հատվածների և վերնագրեր ընտրում նրանց համար:

1. Առյուծը ցանցում
2. Մկների օգնությունը
3. Մկան խնդրանքը

Վենի դիագրամի միջոցով նկարագրվում են առակի հերոսները՝ առյուծը և մուկը

ԱՇԽԱՏԱՆՔ ԱՐՏԱՀԱՅՏԻՉ ԸՆԹԵՐՑԱՆՈՒԹՅԱՆ ՈՒՂՂՈՒԹՅԱՄԲ

Աշակերտների ուշադրությունը հրավիրել կետադրական նշանների, ուրիշի ուղղակի խոսքի, նոր պարբերությունների վրա:

ԱՌԱԿԻ ՓՈԽԱԲԵՐԱԿԱՆ ԻՄԱՍՏԻ ԲԱՑԱՀԱՅՏՈՒՄ

Ջրույցի քննարկումների և բանավոր հարցադրումների միջոցով աշակերտները պետք է կարողանան վեր հանել առակի հիմնական իմաստը, հասկանան նրա փոխաբերական նշանակությունը:

Ուսուցիչ- Ի՞նչ սովորեցրեց մեզ այս առակը:

Ո՞րն է առակի հիմնական միտքը:

Աշակերտ- Մկան և առյուծի կերպարների միջոցով արտահայտվում են մարդկանց կերպարները, նրանց լավ ու վատ արարքները, վերաբերմունքը միմյանց նկատմամբ:

- Կյանքում պետք է անպայման լավություն կատարել և կարողանալ լավ արարքներով օգտակար լինել միմյանց:

- Զթերագնահատեն մարդկանց և նրանց կարողությունները, չարհամարհեն միմյանց:

Առակի ազդեցությունն ամրակայվում է համապատասխան խորհուրդ ունեցող ասացվածքներով:

1. Ինչ ցանես, այն կհձես:

2. Դու ուրիշին օգնի՛ր, Աստված էլ քեզ կօգնի:

3. Մի՛ գովիր մարդու տեսքը, այլ գովի՛ր նրա կատարած աշխատանքը:

Առակի ուսուցման գործընթացն ամփոփվում է քառաբաժնի մեթոդով:

Առակների միջոցով սովորողը նոր որակներ է ձեռք բերում, նա արդարացիորեն դիտարկում և վերլուծում է մարդկային տարբեր բնավորություններ, քննադատում բացասականը՝ չարությունը, ծուլությունը, ագահությունը, ժլատությունը և այլն: Եզոպոսի, Մխիթար Գոշի, Վարդան Այգեկցու, Կոիլովի առակները, որոնք ներառված են դասագրքերում, սովորողին դաստիարակելու, կրթելու մեծ հնարավորություն են տալիս:

Հոգևոր, բարոյական որակների ձեռքբերման առումով էլ ավելի ուժ ունեն Հիսուսի առակները: Դրանք Հիսուսի կողմից ավանդված բարոյականության յուրահատուկ

դասեր են, որոնց վառ օրինակն է՝ «Մանկական աստվածաշունչը», որտեղ Հիսուսը առակներով խոսում է երեխայի հոգու հետ՝ բարերարության, լույսի, մարդասիրության դասեր տալով:

Կարևորը և գլխավորն այն է, որ 12-13-րդ դարերում և հետո այժմ էլ ամեն տեղ առհասարակ սիրում էին առակներ և զրույցներ: Ուստի առակների ժողովածուները դառնում էին հաճելի ընթերցանության գրքեր:

Փաստորեն առակը՝ որպես գրական տեսակ աստեղծվեց, քանի որ մարդ արարածը սիրում է սովորել օրինակով. ընդօրինակելը նրա համար ավելի հեշտ է, քան վերացական խրատը:

Առակը դաստիարակչական նպատակ ունեցող գրական տեսակ է և օգնում է մարդուն իրական կյանքում ավելի հեշտ ապրելու, այս առումով էլ առակներում մինչև այսօր սիրված են և շարունակում են մնալ որպես գրական տեսակ:

Տարրական դասարաններում գեղարվեստական ստեղծագործությունների ուսուցումն ունի մի շարք առանձնահատկություններ: Դրանց նկատառմամբ և ճիշտ գործադրմամբ աշակերտների նողմից թեմայի յուրացումը դառնում է առավել արդյունավետ: Գեղարվեստական ստեղծագործությունների ուսուցման գործընթացն այնպես պետք է կազմակերպել, որ մայրենի լեզվով կարդալ և ընթերցածը պատմել սովորեցնելուց զատ ,ձևավորվեն ստեղծագործական ենթատեքստը հասկանալու, հերոսների գործողությունները վերլուծելու, լավը վատից, չարը բարուց տարբերելու, դրանց մասին դատողություններ անելու, համեմատելու և հակադրելու կարողություններ:

Հանրահայտ է, որ կրթությունն անձի, հասարակության և պետության շահերից ելնող ուսուցման և դաստիարակության գործընթաց է, որը նպատակաուղղված է գիտելիքների պահպանմանն ու նոր սերունդներին փոխանցմանը: Հայաստանի Հանրապետության մտավոր ներուժի սաղմերն այսօրվա երեխաներն են՝ վաղվա պետություն կերտողները

Առակը ժողովրդական բանահյուսության հնագույն տեսակներից է և առկա է գրեթե բոլոր ժողովուրդների բանավոր ստեղծագործության մեջ: Այն այլաբանական բովանդակություն ունեցող պատմողական ստեղծագործություն է:

Առակում այլաբանորեն ներկայացնում են մարդկային կյանքի զանազան իրատական, հաճախ էլ երգիծական բովանդակություն:

Ըստ Մխիթար Գոշի առակները լինում են 3 տեսակ՝ քարոյական, առասպելական, ստեղծական:

Քարոյական առակները առնված են կենդանիների բարքից, բնավորությունից:

Առասպելական առակների մեջ պատմվածքը վերաբերում է կենդանիներին, երբեմն էլ բույսերին՝ իբրև գործող անձերի, իսկ ստեղծական առակները՝ մարդկանց կյանքից, գործող անձերը մարդիկ են:

Լավագույնները այն առակներն են, որոնք առակագրքերի մեջ են մտել ժողովրդական բանահյուսությունից: Դրանց պատմողական մասը առավելագույն չափով հակիրճ է, ամփոփ ու հստակ և լիովին հաղորդում է առակախոսի միտքը, միտումը, հուշում գաղափարը, այնպես որ ավելորդ է դառնում մեկնությունը: Եվ իրոք, ժողովածուների առակներից շատերը մեկնողական մաս չունեն և դրանց կարիքը չի էլ զգացվում:

Հանրահայտ է, որ կրթությունն անձի, հասարակության և պետության շահերից ելնող ուսուցման և դաստիարակության գործընթաց է, որը նպատակաուղղված է գիտելիքների պահպանմանն ու նոր սերունդներին փոխանցմանը: Հայաստանի Հանրապետության մտավոր ներուժի սաղմերն այսօրվա երեխաներն են՝ վաղվա պետության կերտողները:

Այս տեսանկյունից հայ ժողովրդական բանահյուսության տարբեր ժանրերը, որոնք հարազատ են հայ ազգային հոգեբանությանը, առավել արդյունավետ կերպով կարող են ներգործել կրտսեր դպրոցականների հուզաշխարհի վրա: Այս առումով հայ մանկական գրականության մեջ առանձնահատուկ տեղ ու դեր ունեն առակները, ինչպես նաև հեքիաթները, որոնց միջոցով երեխաների մեջ դաստիարակվել են աշխատասիրություն, հայրենասիրություն, ազնվություն:

Առակի հիմնական մտքի վերհանումը շատ ավելի դյուրըմբռնելի և պարզ է դառնում աշակերտների կողմից, եթե աշխատանքը զուգորդվում է թեմային վերաբերող առածների և ասացվածքների կիրառմամբ:

Առակը նման է պատմվածքի, ունի բովանդակություն, հերոսներ, տեղի են ունենում դեպքեր, կան նկարագրություններ:

Առակը նման է նաև հեքիաթի, կան կենդանիներ, բույսեր, որոնք խոսում են:

Տարրական դասարաններում առակների ուսուցումը զարգացնում է նաև երեխաների ստեղծագործական մտածողությունը:

Առակների ուսուցման ժամանակ հաճախ կիրառում ենք անակնկալ բեմականացումներ:

Այսպես Ա. Խնկոյանի <<Ճպուռն ու մրջյունը>> առակի դասավանդման ժամանակ աշակերտները բաժանվում են ճպուռների և մրջյունների՝ ներկայացնելով ոտանավորներ և հանելուկներ նվիրված ճպուռներին և մրջյուններին, և ով շատ ներկայացնի նա դառնում է հաղթող:

Առակների բեմականացման ժամանակ աշակերտները սովորում են ճիշտ խոսել՝ գիտակցելով խոսքի կառուցվածքը, լեզվական արտահայտության առանձնահատկությունները:

Առակների բովանդակության բացահայտման ժամանակ աշակերտները հասկանում են, որ իրենք ազատ են, կաշկանդված չեն: Նրանք առակների մոտիվներով նկարագարողումներ ոն կատարում և հանգում են մտքի տրամաբանական ավարտին:

Ա. Իսահակյանի <<Արջք ու օձը>> առակի ուսուցման ժամանակ առաջարկվում է ներկայացնել արջի և օձի ընկերական երկխոսություն՝ պատասխանելով <<Ինչպիսի՞ մարդկանց են մարմնավորում կենդանիները>> հարցին: Ներկայացվում են տեսակետներ ընկերության և ընկերների մասին՝ կատարելով եզրակացություններ:

Այնուհետև հանձնարարվում է աշակերտներին ներկայացնել առածներ և ասացվածքներ ընկերության մասին, կազմել նախադասություններ և բառակապակցություններ ընկեր, ընկերություն, ընկերասիրություն, ընկերանալ բառերով:

Որպեսզի առակների ուսուցումը առավել պատկերավոր լինի և լավ յուրացվի բոլոր աշակերտների կողմից, օգտագործում են ՏՀՏ- միջոցներ: Առանց որի այսօր հնարավոր չէ արդյունավետ դաս վարել:

Այսօր ՏՀՏ-ն միջոց է դասը ավելի հետաքրքիր և բազմաբովանդակ դարձնելու, առակների ուսուցումը ճշիտ կազմակերպելու և հմտություններ ձեռք բերելու, գիտական նոր նվաճումների ծանոթանալու ու կիրառելու համար: Այո, դասարանում

առանց թուղթ ու գրիչի հնարավոր չէ, այսօր ՏՀՏն թուղթ ու գրիչին ոչ թե փոխարինող, այլ լրացնող միջոց է:

Առանց տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառման այժմ դժվար է հետաքրքիր դաս վարել, որ հետաքրքիր աշակերտին:

Աշակերտին օգնելու համար անհրաժեշտ է հաշվի առնել, որ աշակերտները տարբեր են:

Կարևոր էմ համարում երեխային ինքնակազմակերպվելու հնարավորություն տալը: Այսօրվա դպրոցականը խաղում է բազմաթիվ համակարգչային խաղեր, տեսնում է վառ, գունեղ տեսահոլովակներ: Մանկավարժը կարող է օգնել նպաստել, որ սովորողները ինտերակտիվ տեխնոլոգիաների միջոցով կարողանան հնարավորինս լավ բացահայտել իրենց ստեղծագործական հնարավորությունները:

ՏՀՏ միջոդները լավ հնարավորություն են աշակերտի կրեատիվ մտածողությունը բացահայտելու, ստեղծագործական հնարավորություններն ընդլայնելու համար:

Այսօր ՏՀՏ գործիքների կիրառումը անգնահատելի դեր է խաղում ողջ կրթական համակարգում: Այն հնարավորություն է տալիս ցանկացած ժամանակահատվածում բավարարել աշակերտի ցանկությունը , փնտրել, գտնել իրենց հուզող հարցերի պատասխանները:

ՏՀՏ կիրառումը դասապրոցեսում ապահովում է դասարանի աշակերտների մեծամասնության ընդգրկվածությունը դասին:

Եզրակացություն

Այսպիսով, կարող ենք ասել, որ առակների ուսուցումը տարրական դպրոցում կարևոր նշանակություն ունի սովորողի կրթության և դաստիարակության գործում:

Չնայած, որ առակների մեծ մասը կատակային բնույթի են, բայց դրանք զգալի ճանաչողական արժեք ունեն երեխաների համար:

Բոլոր դեպքերում առակները այլաբանորեն են անձնավորված են և սովորողը ի դեմս նրանց տեսնում է մարդկանց, նրանց հատկանիշների մեջ մարդկային հատկանիշներ, հարաբերություններ և ընդօրինակում լավը, բարին ու գեղեցիկը:

Առակների միջոցով է, որ կրտսեր դպրոցականը ընկալում է մայրենի լեզվի բարձրարժեքությունը:

Ուստի տեղին է նշել, որ ավելի լավ կլիներ մայրենիի ընթերցարաններում ընդգրկել շատ ավելի լայն և ընդգրկուն թեմատիկ շարք՝ դասական գրականության, ինչպես նաև նոր ժամանակների առակների նմուշների ներառմամբ:

Օգտագործած գրականության ցանկ

1. Հանրակրթական դպրոցի առարկայական չափորոշիչ և ծրագիր, Եր.Անտարես. 2006
2. Մ.Աբեղյան, Հայ ժողովրդական առասպելներ, Երևան 1958
3. Մ.Աբեղյան, Երկեր Դ, Երևան 1966
4. Մայրենի 3-4 դասարանների ուսումնական ձեռնարկ, Դավիթ Գյուրջինյան, Նարինե Հեքեքյան
5. Խաչատրյան Ս.Գ. Աշակերտների ինքնուրույն աշխատանքի ձևերը մայրենիի ժամերին. << Նախաշավիղ >> 2003. Երևան